

Stina Brockman – YTSPÄNNING

av Britte Montigny

Redan i förstugan möter fyra stora foton i svartvitt signerade Stina Brockman, årets första utställare i Konsthallen Hishult. Inte omedelbart föreställande, knappast föreställande alls, är de vagt oroande, laddade med en suggestiv kraft på en gång lockande och undflyende. Viktlösa kroppar kan skönjas som siluetter eller kanske snarare som skuggor. Den fysiska påtagligheten är förflyktigad, upplöst i rörelse. Och skuggorna fastnar på näthinnan som minnen av gäckande drömmar.

Stina Brockman har kallat utställningen ”Ytspänning”, en i sig utmärkt titel. De skuggliknande kropparna som återkommer som tema i hela utställningen tar form i ett raffinerat spel mellan ljus och skugga, ett spel som mycket riktigt skapar ytspänning. Men ljuset är inte bara ljus och skuggan inte bara skugga. Tillsammans bildar de en palett som hyser gråskalans alla nyanser. Varma, måleriska, ömsinta men också sensuella harmonier är de med kropparnas mjukt fördröjda rörelser. Nu och då kan även erotiska undertoner skönjas i anade hudkontakter, händer som möts, fötter som sträcks, smekningar och kyssar.

Stina Brockman är vid det här laget ett av svensk fotokonsts stora namn. Redan från början stakade hon ut sin egen väg och framträdde vid debuten mot slutet av 1970-talet som något av en kvinnlig pionjär i en fotovärld där mansvälde rådde. I stället för att som Christer Strömholm – tidens fotografiska trendsättare – arbeta i svartvitt med grafiskt pregnant dokumentation av tillvarons skuggsidor (helst med berörande övertoner), valde Stina Brockman att flytta fokus från bildens innehåll, det vill säga motivet, till det konstnärliga uttrycket – ett arbete som till stora delar försiggick i mörkrummet. För Brockman blev kameran inte i första hand ett instrument för objektiv registrering utan snarast första ledet i en långsam och komplicerad process som jämställde fotokonsten med andra konstnärliga tekniker.

Och på den vägen är det fortfarande. Låt vara att den analoga storbildskameran alltmer fått ge vika för den digitala fototekniken och att mörkrummet bytts ut mot datorns photoshopprogram. Oförändrad är däremot Stina Brockmans strävan efter att i varje bild maximera det konstnärliga uttrycket. En strävan som följdriktigt genomsyrar vart och ett av det dryga sextioalets verk som finns med i Hishult.

Konstnärligt uttryck eller inte. En utgångspunkt, ett motiv, krävs likafullt. Under åren har Stina Brockman arbetat med en rad ämneskretsar som omfattar så skilda områden som arkitektur, botanik och människor. ”Ytspänning” har människan, människokroppen, som utgångspunkt. Bilderna är tillkomna under de senaste ca 30 åren. Utställningen får därmed en retrospektiv karaktär som gör det möjligt för Konsthallens besökare att följa hur Brockman mer och mer skalar av sina motiv/modeller, ”avpersonifierar” dem till förmån för måleriska och efter hand alltmer abstrakta lekar mellan ljus och skugga.

Claire-obscure – ljusdunkelmåleri – ”uppfanns” av Leonardo da Vinci mot slutet av 1400-talet som en metod att gjuta liv i främst sina modeller. I spelet mellan ljus och skugga skapades dialoger som modellerade anletsdrag och ökade en målnings dramatiska uttryck. Därefter har claire-obscuren med mer eller mindre dramatisk emfas tillämpats av konstnärer, scenografer och så småningom också av fotografer, bland dem Stina Brockman. Hon börjar varsamt. I tre små studier från 1980-talet låter hon ett dämpat ljus skulptera tre unga människors ansikten. Det är närbilder men ändå långt ifrån närgångna. En osynlig gräns är dragen mellan fotografen och modellerna. Deras integritet är ohotad.

Några år senare har Stina Brockman flyttat kameran ännu närmare sin modell, så nära att bara delar av ansiktet ryms i linsen (det handlar inte om beskärningar). I de 25 små bilder som ingår i serien ”Ansikte” från 1997 och som visas i Inre rummet har den fysiska påtagligheten lösts upp. Ett mjukt måleriskt ljus förvandlar anletsdragen till skulpturala landskap, nakna, hudlöst utlämnade. Ansiktsfragmenten är tillkomna under en längre tid. Modellen är Stina Brockmans make. Likgiltigt i sammanhanget och ändå inte, eftersom han alltid fanns nära till hands möjlig att överrumpla. Omaskerad och oförberedd har han således gång på gång, i ständigt nya situationer och stämningsslagen, låtit sig överraskas av den närgångna kameran. Den har fångat och hållit fast delar av hans ansikte i sömn och vakenhet, i stunder av närhet och i stunder av avvaktande ensamhet. Det handlar inte längre om porträtt (om det ens gjorde det i de ovan nämnda gestaltningarna av de tre vännerna), utan om studier av ansiktslandskap och skulpturala strukturer, av känslolägen där motivet, ansiktsfragmenten, är medel inte mål.

Den ”ytspänning” och den genomskinlighet som nästan alltid tycks närvarande i Stina Brockmans fotokonst stegras ytterligare i serien ”There you are” från 2014. Scenrummet är en swimmingpool en stekhet sommardag i Kalifornien. Poolens vatten har satts i rörelse. Ljus och skugga skapar ett kontrastrikt, glittrande mönster som bryts av en kropp, i datorn förvandlad till en svart, abstrakt skugga. På en gång raffinerat och självklart framhäver den vattnets transparens. I mötet mellan kropp och vatten skapas en dualism mellan materia och icke-materia. Denna dualism understryker också konsekvensen i Stina Brockmans konstnärskap.

Med vattenbilderna för ögonen och med tillbakablickandets facit i handen går det upp för mig att Stina Brockmans fotokonst ända sedan karriärens gryning präglats av en varlig och närmast koreografiskt regisserad kamp mellan materia och icke-materia, mellan ljus och skugga, mellan form och känsla. En aldrig avslutad, alltid närvarande kamp som får hennes bilder, stora som små, att vibrera av känslomättad sensualism och en frapperande, närmast njutningslystet loj, energi.

**KONST
HALLEN
HISHULT**

24 oktober – 13 december 2015
www.hishult.com